

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 24.9.2025.
COM(2025) 588 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Polugodišnje izvješće o provedbi operacija uzimanja zajmova, upravljanja dugom i povezanog davanja zajmova u skladu s člankom 13. Provedbene odluke Komisije C(2023)8010

1. siječnja 2025. do 30. lipnja 2025.

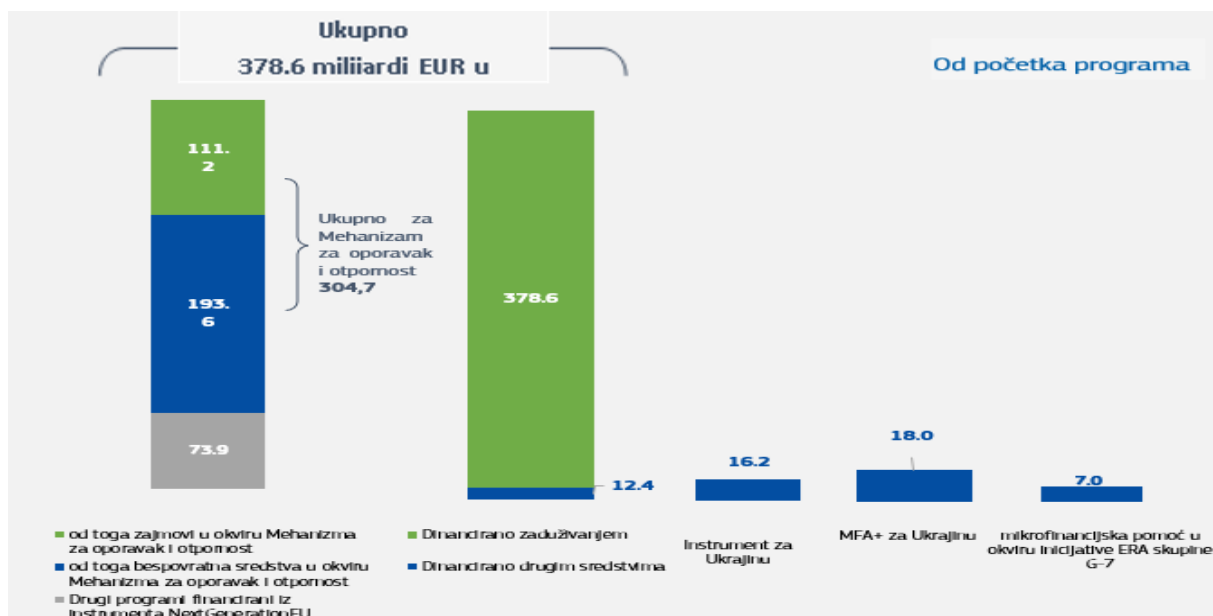
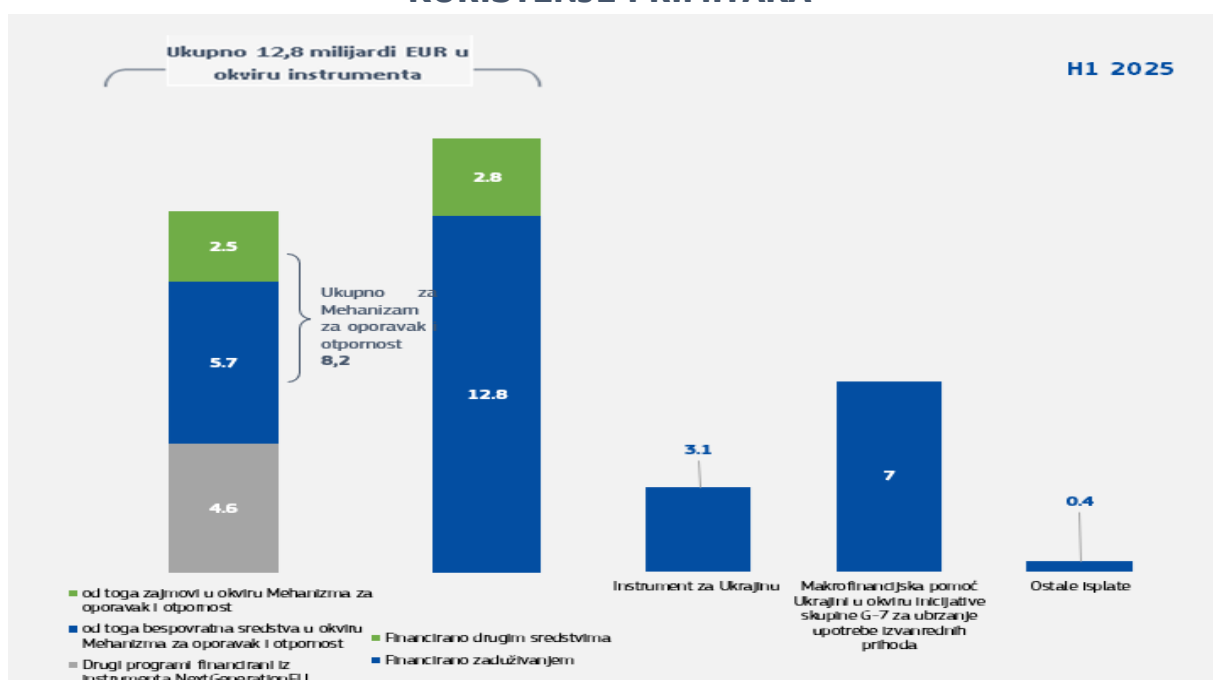
Sadržaj

1.	Sažetak.....	3
2.	Uvod.....	4
3.	Provedba operacija uzimanja zajmova u prvoj polovini 2025.	5
4.	Troškovi financiranja i upravljanja likvidnošću.....	9
5.	Koraci za daljnji razvoj tržišta obveznica EU-a.....	12
6.	Ostale ključne etape u prvoj polovini 2025.	13
7.	Izgledi za izdavanje za drugu polovinu 2025.	13

FINANCIJSKA SREDSTVA PRIKUPLJENA U PRVOJ POLOVINI 2025.

KORIŠTENJE PRIMITAKA

NEDOSPJELE OBVEZNICE EU-a

Do 30. lipnja 2025.

Ukupno 661,6 milijardi EUR

- **145,4 milijardi EUR** u **naizmjeničnim transakcijama**
- **516,2 milijarde EUR** ukupnih obveznica (jed. pristup fin.)
- Od čega 441,2 milijarde konvenc. obveznica EU-a
- ▨ Od čega 75.1 milijarde zelenih obveznica NextGenerationEU

OSNOVNI PODACI o prvoj polovini 2025.

- Provedbom šest sindiciranja i sedam dražbi prikupljeno je 85,8 milijardi EUR s prosječnim dospijećem od oko 12 godina.
- Većina sredstava iskorištena je za instrument NextGenerationEU (12,8 milijardi EUR) i za potporu Ukrajini (10,1 milijarda EUR), uz dodatne isplate u okviru Instrumenta za reforme i rast za zapadni Balkan (118 milijuna EUR) i Instrumenta za reforme i rast za Moldovu (270 milijuna EUR).
- Troškovi financiranja iznosili su 3,17 % za instrument NextGenerationEU (u usporedbi s 2,99 % u drugoj polovini 2024.), 2,72 % za Instrument za Ukrajinu, 2,53 % za makrofinancijsku pomoć u okviru inicijative skupine G-7 za zajmove iz ubrzanja izvanrednih prihoda, 2,77 % za Instrument za reforme i rast za zapadni Balkan i 2,89 % za Instrument za reforme i rast za Moldovu.

1. Sažetak

EU je u prvoj polovini 2025. prikupio 85,8 milijardi EUR dugoročnog financiranja provedbom šest sindiciranja i sedam dražbi. Od tog je iznosa 6,9 milijardi EUR prikupljeno izdavanjem zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU. Do kraja lipnja 2025. EU je izdao 661,6 milijardi EUR nedospjelih obveznica EU-a (uz prosječno preostalo dospijeće od otprilike 12 godina), od čega je 75,1 milijarda EUR bila u obliku zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU. Do kraja lipnja 2025. EU je izdao 33,3 milijarde EUR nedospjelih kratkoročnih obveznica EU-a.

Iznos od 85,8 milijardi EUR prikupljen u prvoj polovini 2025. dio je Komisijinih ukupnih planiranih izdavanja obveznica za 2025. u iznosu od oko 160 milijardi EUR, od čega je 70 milijardi EUR najavljeno za drugu polovinu 2025. To je najveće godišnje izdavanje EU-a do danas, a nadovezuje se na kontinuirano povećanje prethodnih godina (sa 120 milijardi EUR u 2023. na 140 milijardi EUR u 2024.).

Primitci od tih izdavanja značili su da je Komisija mogla nastaviti pravodobno ispunjavati potrebe za isplatom za različite programe koji se financiraju uzimanjem zajmova. Instrument NextGenerationEU najveći je od tih programa, a isplaćeno je već 378,6 milijardi EUR financiranih zaduživanjem EU-a. Međutim, znatna potpora u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost još se treba isplatiti 2025. i 2026.¹

U prvoj polovini 2025. isplaćeno je 12,8 milijardi EUR primitaka od izdavanja za provedbu ulaganja i reformi u okviru instrumenta NextGenerationEU. Ukrajina je u okviru Instrumenta za Ukrajinu i programa makrofinancijske pomoći u okviru inicijative skupine G-7 za zajmove iz ubrzanja izvanrednih prihoda (inicijativa ERA) primila ukupno 10,1 milijardu EUR. Dodatnih 270 milijuna EUR primitaka iskorišteno je za financiranje zajma u okviru Instrumenta za reforme i rast za Moldovu, a 118 milijuna EUR za zajmove Sjevernoj Makedoniji, Albaniji, Crnoj Gori i Srbiji u okviru Instrumenta za reforme i rast za zapadni Balkan.

U prvoj polovini 2025. došlo je do povećanja likvidne imovine jer su isplate iz instrumenta NextGenerationEU bile manje od iznosa predviđenih na temelju navoda država članica. Za razliku od prethodnih izvještajnih razdoblja u kojima su novčana salda stvarala prihode, u tom šestomjesečnom razdoblju je zbog njihova profila dugoročnog financiranja došlo do okvirnih troškova od oko 195 milijuna EUR. Komisija aktivno upravlja privremenim novčanim saldima kako bi troškovi njihova držanja bili što manji. Akumulacija novčanih salda je privremena i proizlazi iz redovitih i predvidljivih izdavanja kako bi se osigurali najbolji tržišni uvjeti, dok su isplate u skladu s posebnostima provedbe svakog poduprtog programa, osobito Mehanizma za oporavak i otpornost. Kako se približava krajnji rok za isplate u okviru instrumenta NextGenerationEU u 2026., doći će do konvergencije priljeva i odljeva sredstava.

U prvoj polovini 2025. velika potražnja ulagatelja i dalje je pozitivno utjecala na izdavanja EU-a, dok se razlika između prinosa na obveznice EU-a i prinosa na većinu europskih državnih obveznica smanjila. Razlika u desetogodišnjim kamatnim stopama između obveznica EU-a i skupa njemačkih/francuskih državnih obveznica u obliku 50/50 smanjila se s 13 baznih bodova na početku 2025. na pet baznih bodova do kraja lipnja 2025. Unatoč tome, zbog tržišnih uvjeta koji

¹ U [Komunikaciji od 4. lipnja 2025.](#) naslovljenoj „NextGenerationEU: put do 2026.” (COM(2025) 310 final), Komisija je opisala napredak postignut u provedbi nacionalnih planova za oporavak i otpornost i pozvala države članice da ubrzaju provedbu jer je u trenutku objave te komunikacije u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost trebalo isplatiti gotovo 335 milijardi EUR. Taj će se iznos uglavnom financirati uzimanjem zajmova, ali djelomično iz drugih izvora (tj. sustava trgovanja emisijama (ETS) i pričuve za prilagodbu Brexitu (BAR)). U lipnju je nakon donošenja te komunikacije isplaćeno dodatnih 700 milijuna EUR iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

utječu na sve izdavatelje, troškovi financiranja EU-a² u tom su se razdoblju povećali na 3,17 % u usporedbi s 2,99 % u prethodnom razdoblju financiranja.

Komisija je u okviru stalnih nastojanja da konsolidira i poboljša svoj program izdavanja obveznica EU-a i kratkoročnih obveznica EU-a u travnju 2025. uvela dražbe obveznica u tri dijela (dražbe za tri različita dospijeca), što joj je omogućilo da poveća iznose prikupljene na svakoj dražbi. Taj će se korak u jesen 2025. dopuniti uvođenjem nekonkurentnih dodjela nakon dražbe, čime bi se trebala povećati potražnja za obveznicama koje se prodaju na dražbi. Komisija je u siječnju 2025. uvela i dražbe kratkoročnih obveznica u tri dijela i uvela nove dvanaestomjesečne kratkoročne obveznice, uz postojeća tromjesečna i šestomjesečna dospijeca. Dionici na tržištu nastavili su sa svojim inicijativama neovisno o Komisiji. Nakon pokretanja budućnosnice koja se temelji na indeksima u prosincu 2024., u prvoj polovini 2025. najavljeno je uvođenje fizički namirenih budućnosnica obveznica EU-a od rujna 2025.

Vijeće je krajem svibnja 2025. donijelo novi Instrument za sigurnosne mjere za Europu (SAFE). To EU-u omogućuje da do kraja 2030. na tržištima kapitala prikupi do 150 milijardi EUR za financiranje zajmova državama članicama koji se mogu koristiti za ubrzavanje nabave obrambenih sposobnosti. Ta nova ovlast, zajedno sa znatnim potrebama za refinanciranjem već dospjelih obveznica, podrazumijeva stabilnu prisutnost na tržištu EU-a i nakon 2027. Od uvođenja instrumenta NextGenerationEU u lipnju 2021. Komisija je dobila mandate za financiranje drugih politika u ukupnom iznosu od 240 milijardi EUR, a rokovi za izdavanje novih dužničkih vrijednosnih papira protežu se do 2030. Sve potrebe za financiranjem objedinjuju se i financiraju izdavanjem obveznica EU-a i kratkoročnih obveznica EU-a u okviru jedinstvenog programa financiranja, čime se podupire prisutnost EU-a na tržištu kao izdavatelja.

2. Uvod

Komisija već više od 40 godina uzima zajmove u ime EU-a. U posljednjih pet godina znatno se povećalo izdavanje obveznica EU-a jer se EU oslanja na tržišta kapitala za financiranje velikih programa kao što su SURE³, NextGenerationEU i financijska pomoć Ukrajini (MFP+, Instrument za Ukrajinu i zajam makrofinancijske pomoći u okviru inicijative ERA skupine G-7). Na dan 30. lipnja 2025. ukupni nepodmireni dug EU-a iznosio je 694,9 milijardi EUR, od čega je 33,3 milijarde EUR bilo u obliku kratkoročnih obveznica EU-a.

U ovom polugodišnjem izvješću⁴ preispituje se provedba operacija uzimanja zajmova u razdoblju od 1. siječnja 2025. do 30. lipnja 2025. U izvješću se ujedno iznose izgledi za izdavanje obveznica EU-a u drugoj polovini 2025. U njemu se ne ocjenjuje način na koji se primitci prikupljeni od izdavanja obveznica EU-a koriste, među ostalim za zelene rashode, jer je to predmet zasebnih izvješća na temelju uredbi za svaki pojedini instrument⁵.

Na temelju preporuke Europskog revizorskog suda iz lipnja 2023.⁶, u prilogu ovom izvješću prikazani su pokazatelji koji se mogu upotrijebiti za praćenje provedbe sveobuhvatne strategije upravljanja dugom⁷ u skladu s kojom se provodi Komisijin jedinstveni pristup financiranju⁸.

² U skladu s metodologijom raspodjele troškova utvrđenom u Provedbenoj odluci Komisije (EU) 2024/1974.

³ Europski instrument za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE).

⁴ Pripremljenom u skladu s člankom 13. Provedbene odluke Komisije C(2023) 8010 kojom se utvrđuju mehanizmi za provedbu jedinstvenog pristupa financiranju za operacije uzimanja zajmova i upravljanja dugom.

⁵ Vidjeti, primjerice, godišnja izvješća za [Mehanizam za oporavak i otpornost](#) i [makrofinancijsku pomoć](#) te [izvješće o raspodjeli prihoda od zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU i njihovu utjecaju na okoliš](#).

⁶ [Tematsko izvješće 16/2023: Komisijino upravljanje dugom u okviru instrumenta NGEU](#) i [odgovori Komisije](#).

3. Provedba operacija uzimanja zajmova u prvoj polovini 2025.

Komisija je u prvoj polovini 2025. nastavila prikupljati sredstva na tržištima primjenom jedinstvenog pristupa financiranju. Osim što je na vrijeme ispunila sve obveze isplate, iznosi i dospijeca izdanih obveznica ostali su unutar unaprijed zadanih parametara, a uvjeti financiranja bili su u skladu s uvjetima izdavatelja EU-ove veličine i rejtinga. U odjeljcima u nastavku navode se neki od najvažnijih elemenata Komisijinih operacija uzimanja i davanja zajmova u prvoj polovini 2025. Daljnji pokazatelji koji se upotrebljavaju za praćenje provedbe Komisijine strategije financiranja razmatraju se u prilogu ovom izvješću.

PROVEDBA OPERACIJA FINANCIRANJA U PRVOJ POLOVINI 2025.

Komisija je prikupila ukupno 85,8 milijardi EUR u obveznicama EU-a⁹ s prosječnim dospijecom od oko 12 godina (što je slično prosječnom dospijecu financiranja prikupljenog u drugoj polovini 2024.). U prvoj polovini 2025. u okviru instrumenta NextGenerationEU izdane su zelene obveznice u iznosu od 6,9 milijardi EUR.

Komisija je u skladu s najavljenim ciljem kombinirala šest sindiciranja (59 % prikupljenog iznosa) i sedam dražbi (41 % prikupljenog iznosa). U ožujku 2025. uvela je korištenje dražbi obveznica u tri dijela (prije su se koristile dražbe obveznica u dva dijela) kako bi se omogućilo blago povećanje opsega po dražbi. Obveznice EU-a izdavale su se u redovitim vremenskim razmacima tijekom šestomjesečnog razdoblja, pri čemu su se uzimali u obzir uvjeti tržišne likvidnosti i osiguravala redovita prisutnost na tržištu.

Nakon transakcija u prvoj polovini 2025. ukupni iznos nedospjelih obveznica EU-a dosegno je 30. lipnja 2025. 661,6 milijardi EUR, od čega je 516,2 milijarde EUR izdano u okviru jedinstvenog pristupa financiranju EU-a. Ukupna vrijednost nedospjelih zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU iznosila je 75,1 milijardu EUR.

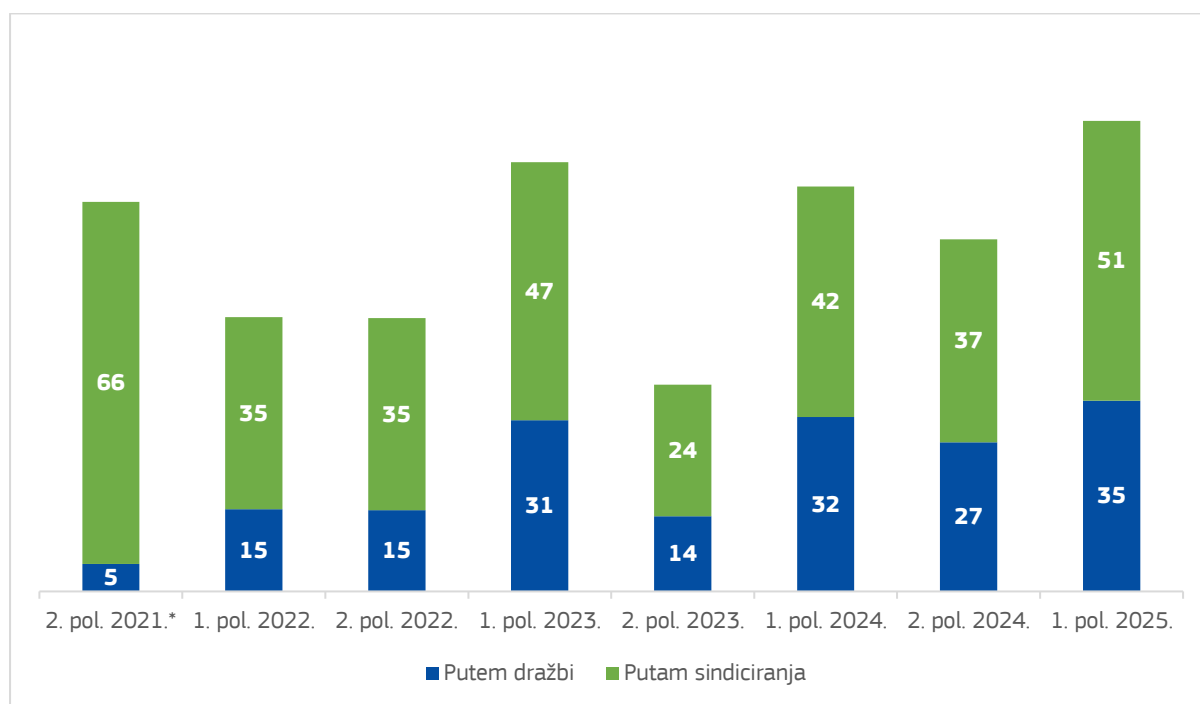
Komisija je u siječnju 2025. uvela i dražbe kratkoročnih obveznica u tri dijela i uvela nove dvanaestomjesečne kratkoročne obveznice, uz postojeća tromjesečna i šestomjesečna dospijeca. Nepodmireni dug EU-a u obliku kratkoročnih obveznica EU-a na kraju lipnja 2025. iznosio je 33,3 milijarde EUR.

⁷ Polugodišnje izvješće o provedbi operacija uzimanja i davanja zajmova EU-a za razdoblje od 1. siječnja 2023. do 30. lipnja 2023. sadržava opis sveobuhvatne strategije upravljanja dugom, vidjeti četvrto [Polugodišnje izvješće o provedbi operacija uzimanja i davanja zajmova](#).

⁸ Komisija je za sve programe koji su prethodili programu NextGenerationEU primijenila pristup naizmjeničnog financiranja izdavanjem obveznica i izravnim prijenosom primitaka zemljama korisnicama pod jednakim uvjetima (tj. kamatna stopa i dospijeca) kako ih je primila. Kad je Komisija 2021. uspostavila instrument NextGenerationEU, uvela je diversificiranu strategiju financiranja, koju primjenjuju najveći izdavatelji državnih obveznica u europodručju, pri čemu je za pokrivanje dugoročnih i kratkoročnih potreba za financiranjem upotrijebila različite instrumente financiranja (obveznice EU-a i kratkoročne obveznice EU-a) i tehnike financiranja (sindiciranja i dražbe). Parlament i Vijeće su u prosincu 2022. izmijenili članak 220.a Financijske uredbe kako bi se Komisiji omogućilo proširenje diversificirane strategije financiranja na druge programe uzimanja zajmova EU-a čime se za sve programe uzimanja i davanja zajmova EU-a uspostavio jedinstven pristup financiranju u okviru kojeg EU izdaje „obveznice EU-a” jedinstvene oznake, a ne zasebno denominirane obveznice za pojedine programe kao što su NextGenerationEU, SURE i makrofinancijska pomoć.

⁹ U skladu s prethodnim polugodištima razlika u odnosu na cilj iz plana financiranja (90 milijardi EUR u prvoj polovini 2025.) pokazuje da Komisija dodijelila manje konačnih iznosa prikupljenih dražbama obveznica kako bi se u tim transakcijama osigurali najprivlačniji uvjeti financiranja s obzirom na prevladavajuće ponude.

Grafikon 1: Sredstva prikupljena primjenom jedinstvenog pristupa financiranju

* Prve dvije transakcije u okviru instrumenta NextGenerationEU provedene su u lipnju 2021. Uključene su u brojku za drugu polovinu 2021. jer su bile dio istog plana financiranja kao i transakcije provedene u drugoj polovini 2021.

Svi iznosi izraženi su u milijardama EUR

ISPLATE

Na temelju tih transakcija Komisija je brzom isplatom primitaka (u prosjeku u roku od devet radnih dana) nastavila financirati nacionalne planove država članica za oporavak i otpornost.

Komisija je u prvoj polovini 2025. ukupno isplatila 23,3 milijarde EUR za sve politike zajedno. Za financiranje instrumenta NextGenerationEU isplaćeno je 12,8 milijardi EUR. Od tog je iznosa 8,2 milijarde EUR iskorišteno za financiranje nacionalnih planova država članica za oporavak i otpornost u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. To se može raščlaniti na 5,7 milijardi EUR u obliku bespovratnih sredstava za 11 država članica i 2,5 milijardi EUR u obliku zajmova za tri države članice. Preostalih 4,6 milijardi EUR upotrijebljeno je za financiranje programa kojima upravlja EU i koje podupire instrument NextGenerationEU¹⁰.

Komisija je od ljeta 2021. ukupno isplatila 391 milijardu EUR za potporu instrumentu NextGenerationEU. U to se ubrajaju 205,9 milijardi EUR bespovratnih sredstava i 111,2 milijarde EUR zajmova za države članice u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost te 73,9 milijardi EUR za programe instrumenta NextGenerationEU kojima upravlja EU. Od ukupno 391 milijardu EUR potpore instrumentu NextGenerationEU 378,6 milijardi EUR financirano je izdavanjem dužničkih instrumenata¹¹.

Osim isplata u okviru instrumenta NextGenerationEU, Komisija je Ukrajini u prvoj polovini 2025. isplatila 10,1 milijardu EUR, od čega 3,1 milijardu EUR u okviru Instrumenta za Ukrajinu i

¹⁰ To uključuje Platformu za strateške tehnologije za Europu (STEP), program Obzor Europa, fond InvestEU, ReactEU, Mehanizam EU-a za civilnu zaštitu (RescEU), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i Fond za pravednu tranziciju.

¹¹ Dodatnih 12,4 milijarde EUR rashoda instrumenta NextGenerationEU financirane su iz drugih izvora (tj. sustava trgovanja emisijama (ETS) i pričuve za prilagodbu Brexitu (BAR)).

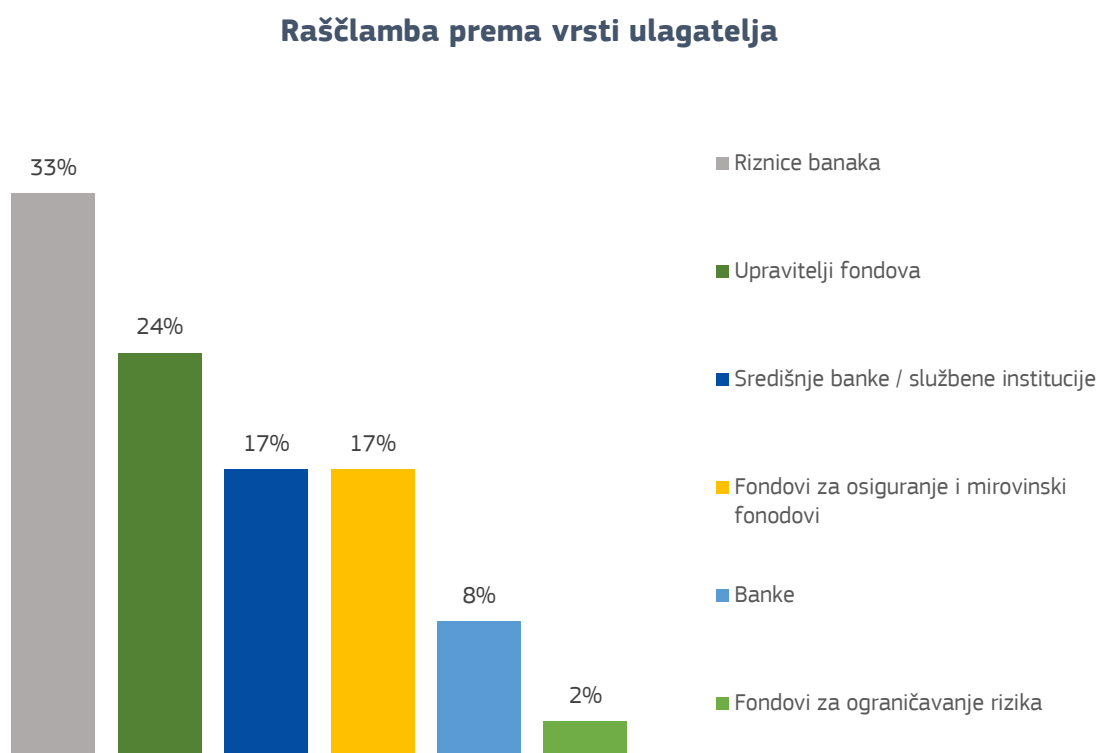
7 milijardi EUR u okviru programa makrofinancijske pomoći Ukrajini u okviru inicijative ERA skupine G-7.

U prvoj polovini 2025. izdavanjem obveznica EU-a financirani su i zajmovi Sjevernoj Makedoniji, Albaniji, Crnoj Gori i Srbiji u okviru Instrumenta za reforme i rast za zapadni Balkan u iznosu od 118 milijuna EUR te zajmovi u okviru Instrumenta za reforme i rast za Moldovu u iznosu od 270 milijuna EUR.

POTRAŽNJA ULAGATELJA I LIKVIDNOST NA SEKUNDARNOM TRŽIŠTU

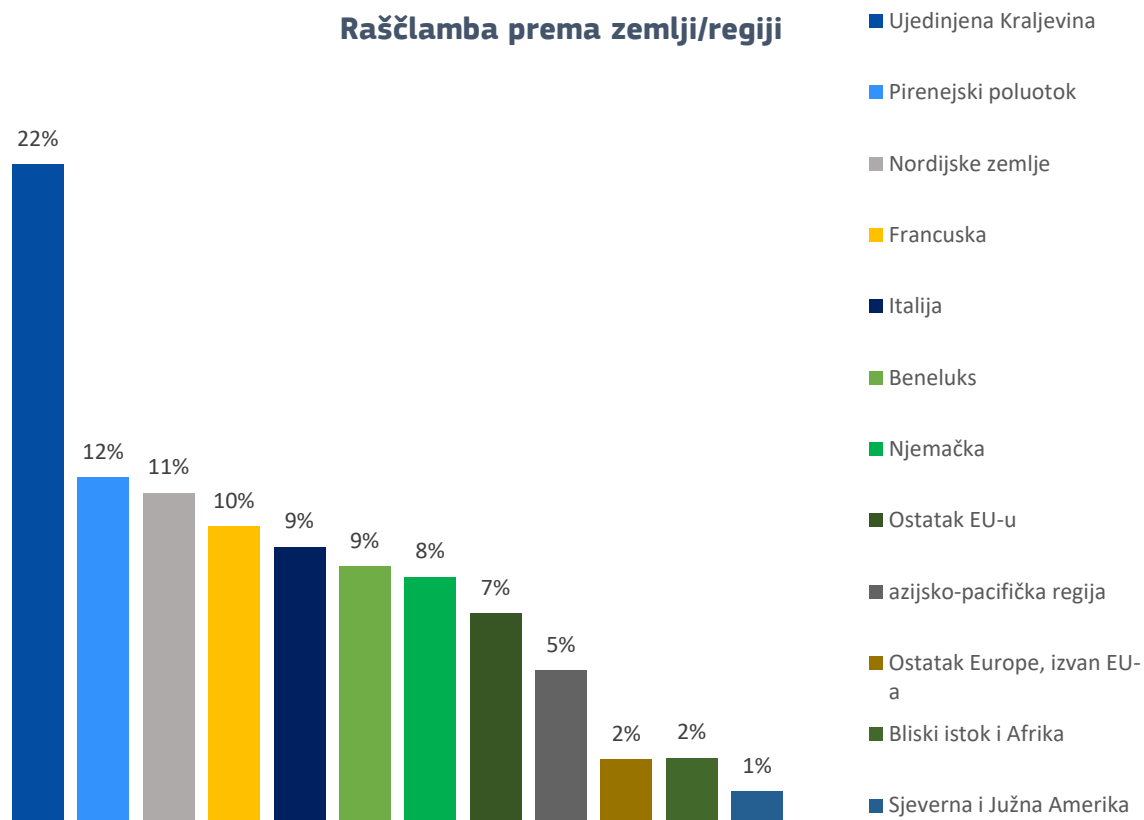
Za izdavanje obveznica EU-a i dalje je postojala potražnja uravnotežene i diversificirane globalne baze ulagatelja.

Grafikon 2: Ulagatelji u sindicirane transakcije izvršene u prvoj polovini 2025. prema vrsti ulagatelja

U prvoj polovini 2025. više od 40 % obveznica EU-a izdanih provedbom sindiciranja kupili su ulagatelji koji obično imaju dulja razdoblja ulaganja (tj. upravitelji fondova, osiguravajuća društva i mirovinski fondovi). Središnje banke / službene institucije koje obično radije ulažu u obveznice s dospeljećem do 10 godina činile su oko 17 % izdanja obveznica EU-a u okviru sindiciranih transakcija, dok su riznice banaka bile najveći izvor potražnje i činile su 33 % knjiga naloga za sindiciranje.

Grafikon 3: Ulagatelji u sindicirane transakcije izvršene u prvoj polovini 2025. prema regiji

Od početka primjene instrumenta NextGenerationEU 2021. obveznice EU-a izdane sindiciranjem privukle su više od 1900 različitih ulagača iz više od 70 različitih zemalja. U prvoj polovini 2025. više od 66 % sredstava uložениh u okviru sindiciranja obveznica EU-a bila su sredstva ulagatelja iz EU-a, a više od 22 % su bila sredstva međunarodnih ulagatelja koji posluju u Ujedinjenoj Kraljevini. Ostatak su sredstva međunarodnih ulagatelja iz Azije ili drugih europskih zemalja izvan EU-a kao što su Norveška i Švicarska.

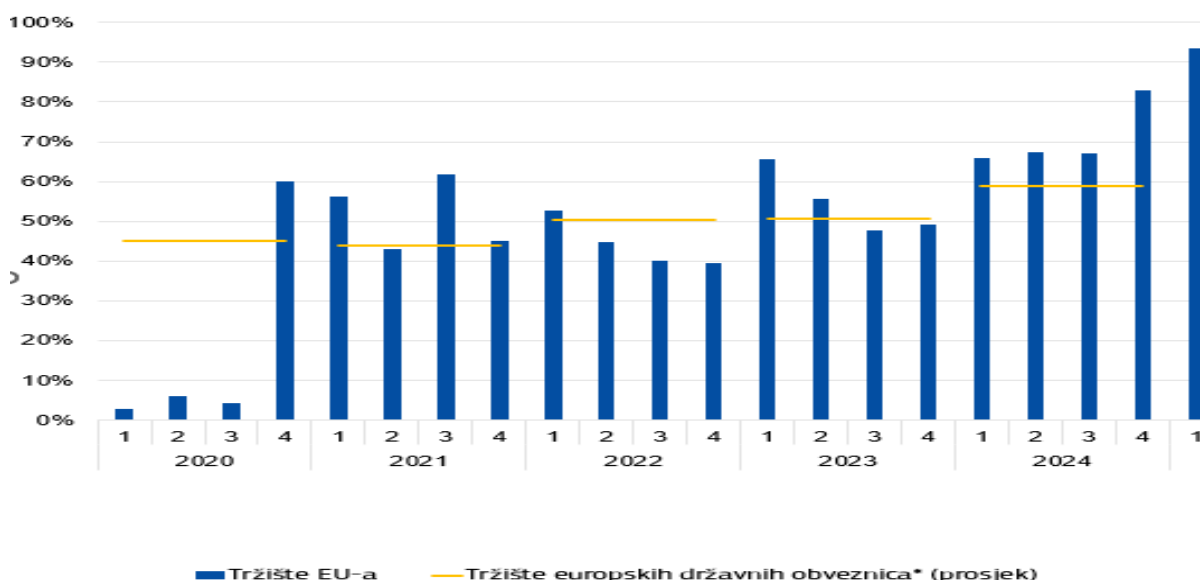
Unatoč turbulentnom tržišnom okruženju zbog neizvjesnosti u globalnoj trgovinskoj politici, premija za nova izdanja¹², koju ulagatelji zahtijevaju kao ustupak kad EU izdaje obveznice sindiciranjem, u prvoj polovini 2025. i dalje je bila niska, s prosjekom od oko 1,6 baznih bodova. To je bilo u skladu s prosječnom premijom za nova izdanja od 1,65 baznih bodova u 2024. i s premijom drugih izdavatelja za usporedive transakcije (mjereno prema veličini i dospelju).

¹² Premija za nova izdanja premija je koju izdavatelj plaća kako bi uvjerio ulagatelje da njegove obveznice kupe na primarnom umjesto na sekundarnom tržištu.

Istodobno je likvidnost obveznica EU-a na sekundarnom tržištu ostala visoka, što su podržali aranžmani kotacije uspostavljeni u studenom 2023. Ti aranžmani primarne trgovce iz EU-a potiču da na vodećim elektroničkim platformama za trgovanje obveznicama objavljuju pouzdane cijene obveznica EU-a. Od uvođenja tih aranžmana kotacija dnevni obujam trgovanja obveznicama EU-a na vodećoj elektroničkoj platformi za trgovanje u prosjeku je iznosio oko 767 milijuna EUR, uz najviše dnevne vrijednosti veće od 2 milijarde EUR. U prvoj polovini 2025. taj je prosjek bio nešto niži, s prosječnim dnevnim prometom od 643 milijuna EUR, što je odraz nestabilnijih investicijskih okolnosti.

Komisija je usto podržala likvidnost krivulje obveznica EU-a zamjenjivim izdavanjem postojećih linija, uz stvaranje novih, da bi se zadovoljile potrebe programa i potražnja ulagatelja. Zbog toga je na kraju prve polovine 2025. prosječni nepodmireni iznos po obveznici EU-a iznosio otprilike 16 milijardi EUR, što je povećanje u odnosu na 14,8 milijardi EUR krajem 2024. U prvoj polovini 2025. uvedene su i nove trogodišnje, desetogodišnje i sedmogodišnje linije.

Grafikon 4: Tromjesečni prihodi od obveznica EU-a i europskih državnih obveznica na sekundarnom tržištu (% izdanog iznosa)

Izvor: Europska komisija, na temelju podataka Pododbora za tržišta državnog duga EU-a (ESDM) Gospodarskog i financijskog odbora.

Napomena: U ovom grafikonu tržište europskih državnih obveznica (EGB) obuhvaća obveznice koje su izdali državni izdavatelji u europodručju, Europski fond za financijsku stabilnost i Europski stabilizacijski mehanizam. Za prvo i drugo tromjesečje 2025. još nisu dostupni podaci.

4. Troškovi financiranja i upravljanja likvidnošću

TROŠKOVI FINANCIRANJA

Metodologija raspodjele troškova u okviru diversificirane strategije financiranja omogućuje Komisiji da poveže troškove financiranja naplaćene korisnicima (proračun EU-a ili korisnici zajmova) s uvjetima postignutima na tržištu u trenutku financiranja isplata¹³. Osim toga, ta metodologija

¹³ Kad je riječ o instrumentu NextGenerationEU, nastali troškovi kamata dodjeljuju se proračunu EU-a i državama članicama koje primaju zajmove u skladu s metodologijom utvrđenom u Provedbenoj odluci

omogućuje raspodjela troškova uzimanja zajmova na osnovi programa. To je odraz povećanog broja programa u okviru politika koji se financiraju iz diversificirane strategije financiranja u okviru jedinstvenog pristupa financiranju.

U skladu s tom metodologijom troškovi financiranja za plaćanja u okviru instrumenta NextGenerationEU u vremenskom odjeljku od siječnja do lipnja 2025. („VO8” u tablici u nastavku) procjenjuje se na 3,17 % u odnosu na 2,99 % za prethodni šestomjesečni vremenski odjeljak. Troškovi financiranja isplata u okviru Instrumenta za Ukrajinu, programa makrofinancijske pomoći Egiptu i Instrumenta za reforme i rast za zapadni Balkan krajem lipnja 2025. iznosili između 2,70 % i 2,80 %. Troškovi financiranja zajma makrofinancijske pomoći Ukrajini kao dio inicijative ERA skupine G-7 iznosili su 2,53 %.

Razlike u troškovima financiranja među programskim odjeljcima odražavaju značajke programa, kao što su razlike u prosječnom dospijeću instrumenata zaduživanja¹⁴.

Grafikon 5: Troškovi financiranja

NextGenerationEU	VO1	VO2	VO3	VO4	VO5	VO6	VO7	VO8
	0,15 %	1,38 %	2,61 %	3,22 %	3,53 %	3,19 %	2,99 %	3,17 %

Instrument za Ukrajinu	MFP+	Makrofinancijska pomoć Ukrajini (inicijativa ERA skupine G-7)
2,72 %	3,16 %	2,53 %

Makrofinancijska pomoć Egiptu	Zapadni Balkan (CP1)	Instrument za reforme i rast za Moldovu
2,70 %	2,77 %	2,89 %

Na promjene troškova financiranja utječu i prevladavajući tržišni uvjeti koji utječu na trošak uzimanja zajmova za izdavanja EU-a. Tijekom prvih šest mjeseci 2025. kamatne stope bile su poprilično nestabilne zbog gospodarskih i financijskih nesigurnosti koje su utjecale na sve izdavatelje pa se tako kamatna stopa na desetogodišnje obveznice EU-a kretala od 2,8 % do 3,3 %

Komisije (EU) 2021/1095 i njezinim sljednicima Provedbenoj odluci Komisije (EU) 2022/9701 i Provedbenoj odluci Komisije (EU) 2024/1974. U toj se metodologiji razlikuju tri kategorije troškova: i. trošak financiranja isplata bespovratne pomoći i zajmova izračunan za šestomjesečne vremenske odjeljke, ii. trošak držanja likvidne imovine i upravljanja likvidnošću i iii. administrativni troškovi. Kompartmentalizacija po programu moguća je od stupanja na snagu Provedbene odluke Komisije (EU, Euratom) 2024/1974 u drugoj polovini 2024. Kako bi se izbjegao retroaktivan učinak, programi koji su financirani i isplaćeni prije primjene te metodologije (kao što su zajmovi Ukrajini u okviru instrumenta MFP+ i izvanredno prijelazno financiranje u okviru Instrumenta za Ukrajinu) i dalje su združeni s operacijama uzimanja i davanja zajmova u okviru instrumenta NextGenerationEU u okviru jedinstvenog pristupa financiranju.

¹⁴ Na primjer, instrument NextGenerationEU trenutačno ima dulje prosječno dospijeće izvora financiranja od drugih programa zbog strukture namjenske privremene gornje granice „vlastitih sredstava” koja obuhvaća profil otplate instrumenta NextGenerationEU. Kako bi se proračunska sredstva koja će se koristiti za otplatu bespovratnih sredstava u okviru instrumenta NextGenerationEU mogla ravnomjerno rasporediti tijekom vremena, obveznice izdane za financiranje bespovratnih sredstava u okviru instrumenta NextGenerationEU obično imaju dulje dospijeće.

tijekom polugodišta da bi na kraju polugodišta iznosila 2,95 % u odnosu na 2,93 % zabilježenih početkom siječnja 2025. Istodobno su se razlike između prinosa EU-a i većine izdavatelja europskih državnih obveznica malo smanjile pa se tako razlika u desetogodišnjim kamatnim stopama između obveznica EU-a i skupa njemačkih/francuskih državnih obveznica u obliku 50/50 smanjila s otprilike 13 baznih bodova na početku godine na 5 baznih bodova u lipnju 2025.

Grafikon 6: Prinosi na desetogodišnje obveznice EU-a

TROŠKOVI UPRAVLJANJA LIKVIDNOŠĆU

U prvoj polovini 2025. prosječna razina likvidne imovine iznosila je 71,1 milijardu EUR, u usporedbi s 50,7 milijardi EUR u drugoj polovini 2024. To je prvenstveno zbog toga što su isplate u okviru instrumenta NextGenerationEU provedene kasnije nego što je predviđeno. Konkretno, isplate u iznosu od gotovo 45 milijardi EUR predviđene za kraj prve polovine 2025. odgođene su za kasnije tijekom ljeta. U drugim programima zabilježena su i neznatna kašnjenja u usporedbi s prognozama.

Znatno povećanje likvidne imovine objašnjava se potrebom za održavanjem visokog ukupnog zaduživanja s obzirom na velik iznos sredstava koji treba isplatiti u okviru programa

NextGenerationEU od sada do kraja 2026.¹⁵ S obzirom na znatne iznose financijskih sredstava koji su potrebni tijekom posljednje godine provedbe instrumenta NextGenerationEU, iznimno je važno da Komisija nastavi sa svojim operacijama uzimanja zajmova prema redovitom i predvidljivom rasporedu kako bi se osigurali najbolji tržišni uvjeti i predvidljivost za ulagatelje.

Dok su prethodnih godina ta novčana salda stvarala dobit, promjena kamatnih stopa značila je da su ta novčana salda počela stvarati neto trošak. Naime, zbog brzih promjena stopa monetarne politike i naglog povećanja krivulja prinosa na cijelom tržištu povećali su se troškovi te likvidne imovine.

Kako bi u kratkom roku ostvarila najveći mogući povrat od ulaganja tih novčanih salda, Komisija je provela opsežne operacije upravljanja likvidnošću s pomoću oročenih depozita i obratnih repo transakcija kako bi u prvih šest mjeseci 2025. u prosjeku uložila oko 50 – 60 % novčanih salda. Ta su kratkoročna ulaganja pridonijela smanjenju negativnog prijenosa povezanog s uloženim novčanim saldima od 20 do 25 baznih bodova. Ukupni neto okvirni troškovi upravljanja likvidnošću za prvu polovinu 2025. procjenjuje se na oko 195 milijuna EUR¹⁶ u usporedbi s prihodom od 140 milijuna EUR od likvidne imovine u 2024.

5. Koraci za daljnji razvoj tržišta obveznica EU-a

Provedbom aranžmana kotacija krajem 2023. i pokretanjem repo instrumenta u listopadu 2024. poboljšala se otpornost, dubina i likvidnost tržišta obveznica EU-a. U prvoj polovini 2025. Komisija je nastavila ulagati u produbljivanje tržišta obveznica EU-a. Nakon jačanja programa kratkoročnih obveznica EU-a uvođenjem dvanaestomjesečnih kratkoročnih obveznica (uz postojeća tromjesečna i šestomjesečna dospijeca) u siječnju 2025. i novog formata dražbe obveznica EU-a u tri dijela u ožujku 2025., započela je priprema za uvođenje nekonkurentnih dodjela nakon dražbe.

Uvođenje nekonkurentnih dodjela nakon dražbe omogućit će Komisiji da svojim primarnim trgovcima ponudi dodatne količine obveznica koje se prodaju na dražbi (20 % prvotno dodijeljene količine za prodaju na dražbi) dan nakon dražbe obveznica. Ta dodatna mogućnost primjenjuje se i u mnogim programima državnih dražbi kako bi se njihove primarne trgovce potaknulo na sudjelovanje u dražbama i privukao veći interes ulagatelja. U tijeku je pripremni rad s relevantnim dionicima radi pokretanja nekonkurentnih ponuda od jeseni 2025., a

istodobno tržišni dionici i dalje poduzimaju neovisne inicijative. Nakon pokretanja budućnosnica na temelju ICE indeksa u prosincu 2024. EUREX je najavio pokretanje fizički namirenih budućnosnica na temelju obveznica EU-a u rujnu 2025. Tržište budućnosnica koje dobro funkcionira može pomoći sudionicima na tržištu da odrede cijene obveznica EU-a i zaštite otvorene pozicije. Stoga je riječ o dodatnoj potencijalno vrijednoj potpori funkcioniranju tržišta obveznica EU-a i ulozi obveznica EU-a kao likvidne sigurne imovine. Iako Komisija nema izravnu ulogu ni odgovornost za funkcioniranje budućnosnica, pozdravlja te neovisne inicijative kao priznanje važnosti brzog razvoja tržišta obveznica EU-a za ulagatelje.

6. Ostale ključne etape u prvoj polovini 2025.

SIGURNOSNE MJERE ZA EUROPU (SAFE): NOVI FINANCIJSKI INSTRUMENT EU-A KOJI ĆE SE FINANCIRATI ZADUŽIVANJEM EU-A

¹⁵ Vidjeti COM(2025) 310 final.

¹⁶ Dijelovi operacija kratkoročnih ulaganja dospijevaju u drugoj polovini 2025. U skladu sa standardima, iznos od oko 195 milijuna EUR prikazan je ne uzimajući u obzir primitke koji bi bili ostvareni od te imovine. Na obračunskoj osnovi neto troškovi upravljanja likvidnošću za prvu polovinu 2025. smanjili bi se na približno 160 milijuna EUR.

Vijeće je 27. svibnja 2025. donijelo uredbu¹⁷ o uspostavi novog financijskog instrumenta za pomoć državama članicama u ubrzanju nabave obrambenih sposobnosti, odnosno Instrumenta za sigurnosne mjere za Europu (SAFE). U okviru tog instrumenta Komisija ima mandat do kraja 2030. izdati 150 milijardi EUR dodatnih sredstava. Primitci će se prenijeti državama članicama u obliku zajmova za financiranje nabave važnih obrambenih sposobnosti.

Države članice moraju do kraja studenog 2025. podnijeti zahtjeve za zajam. Iznos zajmova i pretfinanciranja (koje može iznositi do 15 % zajma) utvrdit će se u provedbenim odlukama na temelju kojih će se izvršiti isplate u okviru novog instrumenta.

Zbog produljenog vremenskog okvira instrumenta SAFE (do kraja 2030.) i prirode isplata koje se temelje na potražnji Komisija će moći neometano i prema potrebi mobilizirati sredstva kratkoročnim i dugoročnim financiranjem uzduž krivulje prinosa. Budući da će se sredstva integrirati u jedinstveni pristup financiranju EU-a, isplate će se financirati iz obveznica EU-a s dugim dospeljećem po konkurentnim cijenama, a otplaćivat će ih države članice korisnice.

Očekuje se da će financiranje zajmova u okviru instrumenta SAFE započeti 2026., nakon što se odobre planovi i sporazumi država članica o zajmu. Za sva izdavanja za financiranje zajmova u okviru instrumenta SAFE izdavat će se jedinstvene „obveznice EU-a”.

7. Izgledi za izdavanje za drugu polovinu 2025.

Komisija je u prvoj polovini 2025. unatoč nestabilnom tržištu i dalje provodila redovit, predvidljiv i opsežan plan financiranja. Komisija je od siječnja 2025. prikupila 85,8 milijardi EUR dugoročnog financiranja u obliku obveznica EU-a i tako je u skladu sa svojim objavljenim rasporedom i tržišnim očekivanjima dovršila svoj plan financiranja za prvu polovinu 2025. Primitci su iskorišteni za financiranje raznih politika EU-a, uključujući instrument NextGenerationEU, financijsku pomoć Ukrajini i programe za zemlje kandidatkinje za proširenje i treće zemlje.

Izdavanje EU-a i dalje je privlačilo veliku potražnju ulagatelja, što pokazuju knjige naloga za sindiciranje te stabilna i dosljedna potpora dražbama kratkoročnih obveznica i obveznica EU-a. To je dokaz sigurnosti i likvidnosti koju obveznice EU-a nude europskim i globalnim ulagateljima koji traže dobre mogućnosti ulaganja u vrijednosne papire nominirane u eurima s visokim rejtingom.

Komisija je 23. lipnja 2025. najavila da u drugoj polovini 2025. namjerava izdati obveznice EU-a u iznosu do 70 milijardi EUR. Plan financiranja temelji se na planu financiranja od 90 milijardi EUR za prvu polovinu 2025. i u skladu je s prethodno priopćenim očekivanim godišnjim volumenima izdavanja od oko 160 milijardi EUR za 2025.

Taj bi cilj predstavljao rekordno godišnje izdavanje za program obveznica EU-a, što je nastavak rasta zabilježenog prethodnih godina (sa 120 milijardi EUR u 2023. na 140 milijardi EUR u 2024.) i u skladu je s potrebom za financiranjem tijekom sljedeće dvije godine, uključujući gotovo 335 milijardi EUR sredstava u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost tijekom preostalog trajanja tog programa. Komisija je u Komunikaciji od 4. lipnja 2025.¹⁸ opisala napredak postignut u provedbi nacionalnih planova za oporavak i otpornost te pozvala države članice da ubrzaju njihovu provedbu. Osim toga, primitci će se koristiti za pružanje financijske pomoći Ukrajini, zemljama kandidatkinjama za proširenje i trećim zemljama te za reinvestiranje dospjelih obveznica.

Iznosi prikupljeni obveznicama EU-a dopunit će se kratkoročnim financiranjem putem kratkoročnih obveznica EU-a. Izdavanja zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU (koja trenutačno iznose 75,1 milijardu EUR) i dalje će biti znatno usklađena s prijavljenim zelenim rashodima država članica

¹⁷ [Uredba Vijeća \(EU\) 2025/1106 od 27. svibnja 2025. o uspostavi Instrumenta za sigurnosne mjere za Europu \(SAFE\) putem jačanja europske obrambene industrije.](#)

¹⁸ Vidjeti: [NextGenerationEU – put do 2026.](#)

te financirati zelenu komponentu Mehanizma za oporavak i otpornost. Daljnje izdavanje zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU ovisit će o tomu koliko su dodatnih rashoda u području klimatskih promjena prijavile i potvrdile države članice u okviru svojih nacionalnih planova za oporavak i otpornost.

Prilog: Pokazatelji provedbe za korištenje sredstava za postizanje Komisijinih ciljeva učinkovitosti i djelotvornosti iz sveobuhvatne strategije upravljanja dugom

Srednje vrijednosti	Pokazatelj	Vrijednost u prvoj polovini 2025. (ako nije drukčije navedeno)	Primjedbe o provedbi u drugoj polovini 2024.
Provedba programa obveznica EU-a	a) Redovita izdavanja uzduž krivulje Redovita izdavanja obveznica EU-a (i zelenih obveznica instrumenta NextGenerationEU) svih dospijeća uzduž krivulje (do 30 godina) kako bi se raznim vrstama ulagatelja pružile prilike za ulaganje radi održavanja velike potražnje ulagatelja, a time i fleksibilnosti određivanja volumena izdavanja i dospijeća pojedinačnih transakcija na temelju tržišnih uvjeta.	i. Podjela programa izdavanja po dospijeću 1 – 4 godine: 21 % 4 – 8 godine: 21 % 8 – 12 godine: 19 % 12 – 17 godine: 10 % 17 – 23 godine: 12 % 23 – 31 godine: 17 %	Komisija je u prvoj polovini 2025. redovito izdavala obveznice različitih dospijeća kako bi svi segmenti krivulje EU-a ostali likvidni. Transakcije financiranja raspoređene su tijekom šestomjesečnog razdoblja kako bi se zajamčila redovita prisutnost na tržištu. Bilo je više transakcija nego u drugoj polovini 2024. jer je cilj financiranja za prvu polovinu 2025. u iznosu do 90 milijardi EUR bio viši od cilja financiranja za drugu polovinu 2024. od 65 milijardi EUR. Izdano je nešto manje zelenih obveznica nego u drugoj polovini 2024. u skladu s kumulativnim zelenim rashodima koje su prijavile države članice i odgovarajućom prilagodbom izdavanja zelenih obveznica tim rashodima.
	ii. Pravodobna raspodjela izdavanja	Šest sindiciranja i sedam dražbi obveznica, što je dovelo do najmanje dva izdavanja mjesečno.	
	iii. Zelena izdavanja ¹⁹	6,9 milijardi EUR s povećanje izdanja obveznica EU-a za 2033. i 2050.	
b) Postizanje primjerene ravnoteže dražbi i sindiciranja Dobro uravnotežena primjena raznih tehnika financiranja, ovisno o ukupnim iznosima izdavanja i tržišnim uvjetima, radi upravljanja rizicima povezanim s izvršenjem, povećanja likvidnosti sekundarnog tržišta i smanjenja troškova uzimanja zajmova.	i. Udio dražba/sindiciranje u %	41 % obveznica izdano je na dražbama.	U prvoj polovini 2025. Komisija je izdala 41 % obveznica EU-a na dražbama, što je nešto manje od udjela u drugoj polovini 2024. (42 %).
c) Uvođenje velikih i likvidnih referentnih obveznica Povećanje postojećeg izdanja obveznica EU-a kako bi se nepodmireni opseg različitih linija povećao na razinu koja je slična velikim i likvidnim referentnim linijama.	i. Izdavanje novih obveznica i zamjenjivo izdavanje	22 milijardi EUR u okviru izdavanja novih obveznica 64 milijarde EUR u okviru zamjenjivih izdavanja	Kako bi podržala likvidnost vrijednosnih papira EU-a, Komisija je u transakcijama iskoristila postojeće linije financiranja, pri čemu se približno 75 % financiranja mobiliziralo na taj način. Nove linije financiranja uvedene su kako bi služile kao nove referentne linije na tržištu ondje gdje je to bilo potrebno na
	ii. Brzina zamjenjivog izdavanja novih obveznica ²⁰	Otprilike tri mjeseca	

¹⁹ Dodatne informacije o zelenim obveznicama instrumenta NextGenerationEU: [Informativne stranice o zelenim obveznicama instrumenta NextGenerationEU](#).

Srednje vrijednosti	Pokazatelj	Vrijednost u prvoj polovini 2025. (ako nije drukčije navedeno)	Primjedbe o provedbi u drugoj polovini 2024.
	iii. <i>Prosječni iznos nedospjelih obveznica</i> ²¹ iv. <i>Prihodi u odnosu na količinu izdanih obveznica</i> v. <i>Apsolutni prihodi</i>	Oko 16 milijardi EUR Oko 174 % u prvoj polovini 2025. u usporedbi sa 155 % u drugoj polovini 2024. 1154 milijarde EUR u prvoj polovini 2025. u usporedbi s 894 milijarde EUR u drugoj polovini 2024.	krivulji i na temelju preporuka primarnih trgovaca EU-a. U prvoj polovini 2025. izdane su nove trogodišnje, desetogodišnje i dvadesetogodišnje obveznice. Zbog toga se do kraja lipnja 2025. prosječni nepodmireni iznos po obveznici povećao na oko 16 milijardi EUR te je tako osigurana dosljedna likvidnost obveznica.
d) <i>Upravljanje profilom dospijea izdavanja obveznica EU-a vodeći računa o:</i> • privremenom dodatnom manevarskom prostoru (za uzimanje zajmova za instrument NextGenerationEU) i trajnom manevarskom prostoru (za instrument MFP+) u proračunu EU-a, • budućim povratima isplaćenih sredstava u pojedinoj godini, • stabilnim budućim potrebama za refinanciranjem, • potrebi da se zaštiti rejting EU-a kako bi troškovi uzimanja zajmova dugoročno bili niski, a potražnja osnovne baze ulagatelja visoka.	i. <i>Prosječno dospijeće izdavanja</i> ii. <i>Prosječno vrijeme do dospijea nepodmirenog duga</i> iii. <i>Kratkoročno refinanciranje, tj. postotak nepodmirenih zaliha izdanih dugoročnih i kratkoročnih obveznica s dospijećem u sljedećih 12 mjeseci</i> iv. <i>Srednjoročno refinanciranje, tj. postotak nepodmirenih zaliha izdanih dugoročnih i kratkoročnih obveznica s dospijećem u sljedećih pet godina</i>	Oko 12 godina Oko 11 godina Manje od 10 % Manje od 37 %.	Prosječno dospijeće izdavanja obveznica EU-a u prvoj polovini 2025. bilo je 12 godina. To je u skladu s potrebom da se profil povrata sredstava rasporedi tijekom vremena i da se ujedno privuku ulagatelji za transakcije na primarnim tržištima EU-a. Prosječno je dospijeće bilo manje od maksimalnog prosječnog dospijea od 17 godina utvrđenog u godišnjoj odluci o uzimanju zajmova za 2025. Ponderirano prosječno vrijeme do dospijea nepodmirenog duga blago se smanjilo (na približno 11 godina nakon što je palo ispod praga od 11,5 godina) zbog profila izdavanja i smanjenja postojećeg duga. Refinanciranje je također ostalo stabilno zbog prošlih izdavanja i profila povrata sredstava.

²⁰ Na temelju prosječnog broja mjeseci proteklih između novog i prvog zamjenjivog izdavanja ako se uzmu u obzir nove linije za koje su u prvoj polovini 2025. realizirana zamjenjiva izdavanja.

²¹ Nedospjele obveznice u odnosu na broj obveznica na kraju druge polovine 2024., na temelju obveznica izdanih u okviru diversificirane strategije financiranja.

Srednje vrijednosti		Pokazatelj	Vrijednost u prvoj polovini 2025. (ako nije drukčije navedeno)	Primjedbe o provedbi u drugoj polovini 2024.
Provedba programa kratkoročnih obveznica EU-a	Redovito izdavanje kratkoročnih obveznica EU-a s dospijećem od najviše godinu dana na dražbama kako bi se privukli dodatni ulagatelji (ili dodatni portfelji postojećih ulagatelja) i olakšalo upravljanje likvidnošću	i. Nepodmireni opseg kratkoročnih obveznica EU-a	Oko 30 milijardi EUR	Nepodmireni dug u okviru programa kratkoročnih obveznica EU-a se u tom razdoblju povećao s oko 25 milijardi EUR na oko 30 milijardi EUR zbog prilagodbe programa kako bi se, prema potrebi, osigurala dodatna likvidnost. To je uključivalo i uvođenje nove dvanaestomjesečne kratkoročne obveznice EU-a.
		ii. Broj dražbi kratkoročnih obveznica EU-a	12	
Upravljanje likvidnošću	Upravljanje likvidnošću na osnovi obveza plaćanja, potrebe za isplatom i trošak držanja novčanih sredstava, vodeći računa o prevladavajućim tržišnim uvjetima.	i. Broj neizvršenih plaćanja zbog manjka likvidnosti	Nema.	Komisija je ispunila sve potrebe za isplatom i u drugoj polovini 2024. nije bilo neizvršenih plaćanja.
Mreža primarnih trgovaca	Privlačenje raznih financijskih institucija koje odlučno podupiru izdavanja EU-a.	i. Broj institucija koje su preuzele obveze osiguranja za transakcije u proteklih šest mjeseci	19 (u usporedbi s 18 u drugoj polovini 2024.)	Primarni trgovci iz EU-a nastavili su podupirati Komisiju, a njihova rotacija u okviru sindiciranja pomogla joj je da najbolje iskoristi sve banke koje ispunjavaju uvjete za članstvo u sindikatu.
Komunikacija s raznim tržišnim dionicima i sličnim izdavateljima	Održavanje i izgradnja povjerenja baze ulagatelja, sudionika na tržištu i sličnih izdavatelja kako bi se potaknula potražnja za dužničkim instrumentima EU-a te poboljšalo razumijevanje dinamike na tržištu i potreba ulagatelja u EU-u.	i. Odstupanja od prethodno objavljenih rokova za objavu planova financiranja	Nema.	Komunikacija Komisije s tržištima bila je redovita i predvidljiva, u skladu s ranijim najavama. U prvoj polovini 2025. raspodjela je smanjena za oko 4 milijarde EUR zbog osiguravanja privlačnih uvjeta financiranja na dražbama obveznica. Komisija je redovito objavljivala statističke podatke o ulagateljima, a diversificirana baza ulagatelja nastavila je rasti.
		ii. Odstupanja od iznosa najavljenih u planu financiranja	Oko 4 milijarde EUR ili manje od 5 % (u usporedbi s manje od 2 % u drugoj polovini 2024.)	
		iii. Statistički podaci o distribuciji ulagatelja	Po vrsti: središnje banke / službene institucije 17 %, upravitelji fondova 24 %, riznice banaka 33 %, fondovi za osiguranje i mirovinski fondovi 17 %, banke 8 %, fondovi za ograničavanje rizika 2 % Po zemlji/regiji: Ujedinjena Kraljevina 22 %, nordijske zemlje 11 %, Francuska 10 %, Beneluks 9 %, Italija 9 %,	

Srednje vrijednosti		Pokazatelj	Vrijednost u prvoj polovini 2025. (ako nije drukčije navedeno)	Primjedbe o provedbi u drugoj polovini 2024.
			azijsko-pacifička regija 5 %, Njemačka 8 %, Pirenejski poluotok 12 %, ostatak EU-a 7 %, ostatak Europe izvan EU-a 2 %, Sjeverna i Južna Amerika 1 %, Bliski istok i Afrika 2 %	